

BİREYSEL EMEKLİLİK VE SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ

Bireysel Emeklilik Sözleşmeleri,
Bireysel Emeklilik Sisteminin İşleyişi
ve Emeklilik

Bireysel Emeklilik Sözleşmesi

- BETYSK “*Emeklilik Sistemine Katılma ve Emeklilik Sözleşmesi*” yan başlıklı md. 4’de; sisteme katılacaklarda aranan temel şartlardan biri, **fiil ehliyetine sahip olmak** şeklinde belirlenmiştir.

- Kanuni bu düzenlemeye paralel olarak alt düzenlemelerde; “...*mümeyyiz küçükler ve kısıtlıların adına emeklilik sözleşmesi düzenlenmesi ve bu sözleşmeler kapsamında işlem yapılması...*” emeklilik mevzuatı yanında Türk Borçlar Kanunu’nun (TBK’nin) ve Türk Medeni Kanunu’nun (TMK’nin) “...*fiil ehliyetine ilişkin hükümlerine tabidir...*” denmektedir (BETYSK, md. 4/1).

- TMK'de yer alan fiil ehliyeti şartlarını taşıyanların sisteme katılmaları **uygulama kolaylığı sağlaması açısından düşünülmüş** olduğu söylenebilir.
- Burada fiil ehliyetiyle aranan şart, kişinin kendi işlemiyle hak sahibi olması ya da borç altına girebilmesidir.
- Kaldı ki, küçük olanların yasal temsilcilerinin, **küçük adına sisteme katkı payı ödemesi** ve sisteme dâhil olması mümkündür.

- Fiil ehliyetine sahip olanlar ile bireysel emeklilik şirketleri arasında sisteme katılmak amacıyla **sözleşme akdedilmesi gerekmektedir.**

- **Sözleşme;** şirket nezdinde bireysel emeklilik hesabı açılması, açılan hesaba katkı paylarının yatırılması, hesapta biriken tasarrufların tercih edilen fonlarda yatırıma yönlendirilmesi ve son olarak hesapta biriken tasarrufların hak sahiplerine (sigortalı ya da lehtara) ödenmesine ilişkin usul ve esaslar yanında sözleşmeye taraf olanların hak ve yükümlülüklerini kapsamaktadır (BETYSK, md. 4).

- Türk Medeni Kanunu'nda (TMK) fiil ehliyeti, kişilerin kendi fiilleri ile hak edinmeleri ve borç altına girmeleri (TMK, md. 9) şeklinde tanımlanmıştır.
- TMK'da “**...ayırt etme gücüne sahip ve kısıtlı olmayan her ergin kişinin...**” fiil ehliyetine sahip olduğu düzenlenmiştir (TMK, md. 10).

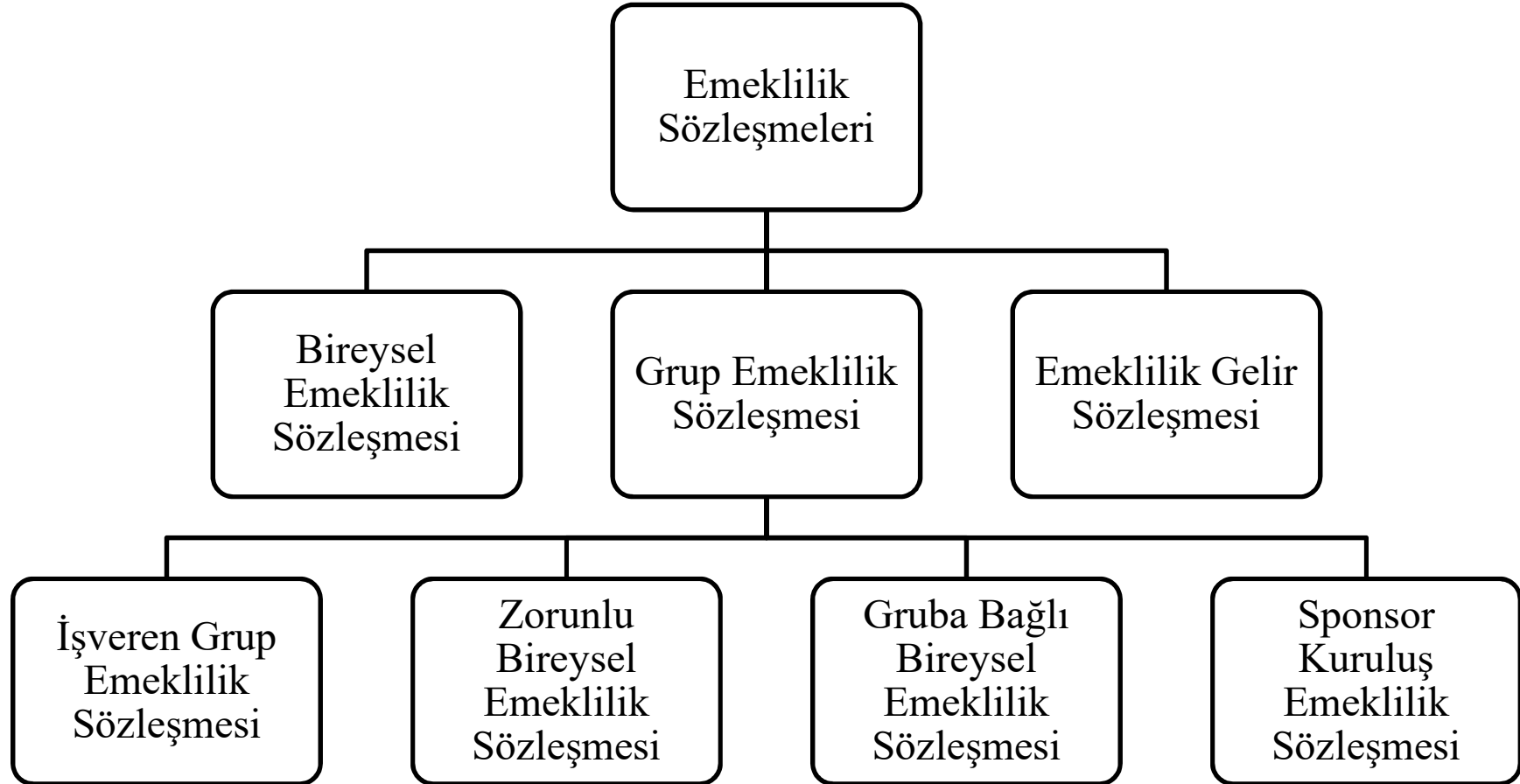
- Bu hükme göre iyiyi kötüyü birbirinde ayırt eden (mümeyyiz olanlar), kısıtlanmamış olanlar ile ergin yani küçük olmayanların fiil ehliyetinin var olduğu kabul edilmiştir.
- Erginlik; 18 yaşını doldurmakla (TMK, md. 11/1), TMK'nın öngördüğü yaşta evlenmekle (TMK, md. 11/2) ya da 15 yaşına gelmiş küçüğün mahkeme kararıyla ergin kılınması halinde kazanılabilir (TMK, md. 12).

- Ayırt etme gücü ise TMK md. 13'de “...yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes...” şeklinde tanımlanmıştır.
- Kişinin kısıtlı olmamasının koşulu onun vesayet altında olmaması ile açıklanmaktadır.

- Vesayet altına alınacaklar; “...velayet altında olmayan küçükler (TMK md.404), akıl hastalığı veya akıl zayıflığı sebebiyle işlerini göremeyen veya korunması ve bakımı için kendisine sürekli yardım gereken ya da başkalarının güvenliğini tehlikeye sokan erginler (TMK md.405), savurganlığı, alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı, yaşama tarzı ve malvarlığını kötü yönetme sebebiyle kendisini ve ailesini yoksulluğa düşüren ve bu yüzden korumaya muhtaç olanlar (TMK md.406), bir yıl ve daha uzun süreli hürriyeti bağlayıcı ceza ile mahkûm olanlar (TMK md.407), yaşlılığı, sakatlığı, deneyimsizliği veya ağır hastalığı nedeniyle işlerini gerektiği gibi yönetemeyenlerdir...” (TMK md. 408).
- Belirtilen sebeplerden ötürü bu kişilerin kısıtlanmaları söz konusudur.

- Emeklilik sözleşmesi üç farklı şekilde düzenlenerek imza altına alınabilir.
- Bunlar;
 - bireysel emeklilik sözleşmesi,
 - grup emeklilik sözleşmesi ve
 - emeklilik gelir sözleşmesidir.

Şekil 2 Emeklilik Sözleşme Türleri



- Bireysel emeklilik sözleşmesinde taraflardan biri sigortalı ya da lehtar olan taraftır.
- **Diğer taraf ise, bireysel emeklilik şirkettir.**
- Bu tür sözleşmeleri daha açık bir tanımla ifade etmek gerekirse; **bir kişinin hiç bir grupta ilişki içerisinde olmadan, bireysel emeklilik şirketiyle tamamen kendi tercih ettiği bir plan dâhilinde, sözleşme tanzim etmek istemesi halinde doğan hukuki ilişki olduğu** söylenebilir.

- Bu tanımın yanında Emeklilik Yatırım Fonlarının Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Hakkında Yönetmelik (Bireysel Emeklilik Fon Yönetmeliği - BEFY) md. 4/2’de bireysel emeklilik sözleşmesi ayrıca tanımlanmıştır.

- Buna göre; bireysel emeklilik sözleşmesi, “... ***bireysel emeklilik planına bağlı olarak düzenlenen ve şirket ile katılımcının taraf olarak yer aldığı emeklilik sözleşmesidir***” .

- Bu ayırmada emeklilik sözleşmesi; “...*şirket nezdinde bireysel emeklilik hesabı açılması, hesaba katkı payı ödenmesi, ödenen katkı paylarının tercih edilen fonlarda yatırıma yönlendirilmesi ve hesapta biriken paraların hak sahiplerine ödenmesine ilişkin esas ve usuller ile tarafların bu kapsamdaki diğer hak ve yükümlülüklerin ...*” (BESHY, md. 3/1-h) belirlendiği sözleşmedir şeklinde tanımlanmıştır.

- Son yasal düzenlemeler ışığında grup emeklilik sözleşmelerinin **dört farklı türü** bulunmaktadır.
- Bunlar;
 - işveren grup emeklilik sözleşmeleri,
 - zorunlu bireysel emeklilik sözleşmeleri,
 - gruba bağlı bireysel emeklilik sözleşmeleri ve
 - sponsor kuruluş bireysel emeklilik sözleşmeleridir.

- Emeklilik sözleşmelerinde bulunması gereken hususlara ve usullere, **SPK'nın görüşü alınmak üzere**, Hazine Müsteşarlığı tarafından karar verilir (BETYSK, md. 4).
- BETYSK'ya tabi olan gerçek ya da tüzel kişilerin bu kanun hükümlerine göre belirtilen haller dışında emeklilik sözleşmesi akdetmeleri halinde “... **Hazine Müsteşarlığı veya SPK kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle...**” 3.000 TL idari para cezası uygulanır (BETYSK, md. 22/1-a).

Grup Bireysel Emeklilik Sözleşmesi

- Emeklilik sözleşmelerinin tanımlandığı Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelik'te (BESHY'de) **Aralık 2016 yılında öngörülen değişiklikler** sonrasında, sözleşme türleri üç başlık altında toplanmıştır.
- BEFY md. 4/1 ve md. 4/6'da, emeklilik sözleşmesinin **bireysel** veya **grup emeklilik** sözleşmesi yanında **emeklilik gelir sözleşmesi** olarak yapılabileceğine hükmedilmiştir (Bkz: Şekil 2).

- Değişiklikler öncesinde BEFY md. 4'e göre; gruba bağlı bireysel emeklilik sözleşmesi, grup emeklilik ya da grup bireysel emeklilik gibi adlarla anılan grup emeklilik sözleşmesi; Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yönetmelik'te (BESHY) düzenlendiği üzere, **bir grup emeklilik planına bağlı olarak düzenlenen ve emeklilik şirketi ile katılımcının taraf olarak yer aldığı emeklilik sözleşmelerinin bir türü** olarak tanımlanmaktadır (BESHY, md. 4/3).

- BESHY'nin 17'nci maddesinde grup emeklilik sözleşmesi; **sponsor kuruluş tarafından bir işveren grup emeklilik sözleşmesine dayanılmak suretiyle çalışanlarının ad ve hesabına katkı paylarının yatırıldığı ve bu katkı paylarının getirilerinin katılımcılara ait bireysel emeklilik hesaplarında takip edilmesi amacıyla akdedilen sözleşme** olarak tanımlanmaktadır (BESHY, md. 17/1).
- **Sponsor kuruluş**, bir işveren veya grup emeklilik sözleşmesine göre katılımcı adına katkı payı ödeyen tüzel kişi olarak kabul edilmektedir.

- **Grup emeklilik sözleşmeleri ise;** işveren grup emeklilik sözleşmeleri (BEFY, md. 4/1) yanında zorunlu bireysel emeklilik sözleşmelerini (BEFY, md. 4/3-a) ve işverenle katılımcının taraf olduğu grup emeklilik (gruba bağlı bireysel emeklilik) sözleşmelerini (BEFY, md. 4/3-b) ve son olarak katılımcılardan bizzat veya yetkili organları vasıtasıyla onay alan sponsorun katılımcılar adına katkı payı ödediği veya katkı payının ödenmesine aracılık ettiği ve katılımcılar adına sponsor ile şirketin taraf olarak yer aldığı (sponsor kuruluş) emeklilik sözleşmelerini (BEFY, md. 4/3-c) bünyesinde barındırmaktadır.
- Yani bu sözleşmeler **katkı payı ödeyen tarafa göre 4 başlık altında** sınıflandırılmıştır.

- İşveren grup emeklilik sözleşmeleri BEFY md. 4/4'de *"...bir istihdam ilişkisine dayalı olarak bir işveren ile şirket arasında imzalanan ve katılımcı adına işveren tarafından katkı payı ödenen emeklilik sözleşme..."* şeklinde tanımlanmıştır.
- **İşverenlerin bu tür** (bireysel ve gruba bağlı bireysel emeklilik) **sözleşmelerdeki asıl görevi;** yalnızca **katkı payı ödemelerine ilişkin operasyonel işlemlerde aracılık** yapmaktır (BEFY, md. 4/5).
- İşveren grup emeklilik sözleşmeleri BESHY md. 17'de detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

- İşveren grup emeklilik sözleşmesine bağlı bir şekilde **işverenler, katılımcıların ad ve hesabına katkı payı ödeyebilir** ve ödenen katkı payları ile bunların getirileri, katılımcı adına açılan bireysel emeklilik hesaplarında takip edilir (BEHY, md. 17/1).

- İşveren grup emeklilik sözleşmesine **yalnızca işverenler katkı payı ödeyebilir** (BEHY, md. 17/2).
- Şayet katılımcılar kendi adına katkı payı ödemek isterse **gruba bağlı bireysel emeklilik hesaplarını kullanmak durumundadır** (BEHY, md. 17/1).

- Bu şekilde katılımcının ödediği katkı payları ile bunların getirileri, gruba bağlı bireysel emeklilik sözleşmesine göre açılan bireysel emeklilik hesabında takip edilir (BEHY, md. 17/1).

- Grup bireysel emeklilik sözleşmeleri ile sponsor kuruluş emeklilik sözleşmeleri kapsamında açılan bir grup emeklilik planına dahil olan katılımcıların ödediği katkı payları ile bunların sermaye gelirleri, gruba bağlı bireysel emeklilik sözleşmesine göre açılan bireysel emeklilik hesaplarında takip edilir (BEHY, md. 17/3).

- Bireysel ya da gruba bağlı bireysel emeklilik sözleşmelerinde katılımcı dışında bir kişinin katkı payı ödemesi halinde katkı payı ödeyenin **katılımcı ile istihdam ilişkisi bulunmamalıdır.**

- Bu nedenle katkı payının katılımcı dışındaki bir kişi tarafından ödendiği (Bireysel ya da gruba bağlı bireysel emeklilik) sözleşmelerinde, katılımcı ile katılımcı ad ve hesabına ödeme yapan kişiden, **söz konusu iki taraf arasında istihdam ilişkisi bulunmadığına dair beyan alınması** yönetmelikle **zorunlu** hale getirilmiştir (BEHY, md. 17/4).

- İlk anda ya da daha sonraki **süreçte istihdam ilişkisinin oluşması halinde**, bu durum işveren tarafından derhal emeklilik şirketine **bildirilmek zorundadır** (BEHY, md. 17/4).
- İstihdam ilişkisinin bildirim tarihinden itibaren işveren tarafından katılımcı adına yapılacak ödemeler işveren grup emeklilik sözleşmesi kapsamında açılacak hesapta takip edilir (BEHY, md. 17/4).

- BESHY md. 18'de grup emeklilik sözleşmelerinde uygulanacak **hak kazanma süreleri ve hak edilen birikimlere yönelik düzenlemelere yer verilmiştir.**
- Düzenleme ile işveren tarafından katılımcının hesabına ödenen katkı paylarının tamamına, **katılımcının erişimi sınırlandırılmıştır.**
- Katkı paylarına erişim için belirlenen süre mevzuatta **hak kazanma süresi** olarak adlandırılmıştır.

- Hak kazanma süresi “...işveren tarafından ödenen katkı payları ile bunların getirilerinin tamamına veya bir kısmına katılımcı tarafından hak kazanılması için işveren grup emeklilik sözleşmesinde belirlenen süre...” olarak tanımlanmaktadır.
- Bu süre her halükarda **yedi yıldan fazla olamaz** (BESHY, md. 18/1).

- Değişmeden önceki şekliyle süre 1 ile 7 yıl arasında belirlenmişti.
- İşveren grup emeklilik sözleşmesinde uygulanacak süreler ve hak kazanma oranları ile ilgili açıklama BESHY'nin 1 numaralı ekinde tablolaştırılmıştır (BESHY, md. 18/2).
- Belirtilen bu süre ve oranlar aşağıda Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11Yıllara Göre Asgari Hak Kazanma Oranları Tablosu

		Sözleşme Yılı Sonu İtibarıyla Asgari Hak Kazanma Oranı (%)							
		<1	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Sözleşme Belirlenen Hak Kazanma Süresi (Yıl)	0	100							
	1	0	100						
	2	0	0	100					
	3	0	0	0	100				
	4	0	0	0	75	100			
	5	0	0	0	60	80	100		
	6	0	0	0	60	70	80	100	
	7	0	0	0	50	60	70	80	100

- Yukarıda Tablo 11'de belirtilen hak kazanma süre ve oranlarına karşın, katılımcının süre beklemeksizin hesabında biriken tasarrufların tamamına hak kazanabileceği haller mevzuatta ayrıca düzenlenmiştir (BESHY, md. 18/3).

- Bu haller sırasıyla;
 - Sponsor kuruluş tarafından çalışanın bu kuruluştaki işine haklı nedenle fesih haricinde son vermesi,
 - Katılımcının iş kanununa göre haklı nedenle işinden ayrılması,
 - Maluliyet veya ölüm gibi zorunlu nedenlerle işinden ayrılması,
 - Sponsor kuruluşun aktarım durumu hariç işveren grup emeklilik sözleşmesini feshetmesi veya iflas yahut konkordato ilan etmesi,
- şeklindedir (BESHY, md. 18/3).

- **Katılımcının ölümü halinde** hak edilen birikimler lehdarlara ya da katılımcının kanuni mirasçılara ödenir (BESHY, md. 18/3).
- Hak kazanma süresi, sponsor kuruluş emeklilik sözleşmelerinde ve gruba bağlı bireysel emeklilik sözleşmelerinde de uygulanabilir.
- Düzenlemenin lafzından uygulamanın seçimlik bir hak olduğu anlaşılmaktadır (BESHY, md. 18/4).

- Sözleşmenin **sona ermesi ve hak kazanma oranlarında yüzde yüze ulaşılması** nedeniyle işveren ya da sponsor tarafından **katkı payı ödemesine son verilebilir** (BESHY, md. 19/2).
- Katkı payının ödenmesine son verildiği böyle bir durumda, katılımcının hesabında biriken tutarlar, katılımcının hesabında kalmaya devam eder (BESHY, md. 19/2).
- Şayet katılımcının talep etmesi halinde biriken ve hak edilen tutarlar, katılımcının aynı veya başka bir emeklilik şirketinde devam eden ya da yeni açılan bireysel emeklilik hesabına, grup bireysel emeklilik planına veya sponsor kuruluş emeklilik planına **transfer edilebilir** (BESHY, md. 19/2).

- Birikimlerin transferi yanında, katılımcının sistemde geçirdiği **süre bilgisi de ilgili emeklilik şirketine iletilir** (BESHY, md. 19/2).
- Her iki seçeneği kabul etmeyen katılımcılar hak ettikleri miktarları talep ederek **sistemden ayrılabilirler** (BESHY, md. 19/2).
- **Katılımcı hak kazanma süresini tamamlamadan önce**, işinden ayrılması hali ile sponsor kuruluş emeklilik planından ayrılması hallerinde hesabında biriken tutarlardan Tablo 8’de öngörülen oranlara göre hak kazandığı tutarları aynı ya da başka bir emeklilik şirketinde sahip olduğu gruba bağlı bireysel emeklilik planına transfer edebilir, birikimleri alarak ayrılabilir ya da aynı hesaba ödeme yapmak suretiyle sistemde kalmaya devam edebilir (BESHY, md. 19/3).

- Yukarıda belirtilen tüm haller dışında yukarıda hak kazanma süresi beklemeksizin planlardaki birikimlerin hak edildiği hallerle, işten ayrılma veya grup emeklilik planından çıkarılma durumunda, katılımcı tarafından hak kazanılmayan tutarlar, ilgisine göre sponsora veya işverene geri ödenir (BESHY, md. 19/4).

- **Diğer taraftan,** katılımcının emeklilik sözleşmesinde belirlenmiş hak kazanma oranı yüzde yüze ulaştıktan sonra, işveren tarafından veya gruba bağlı bireysel emeklilik sözleşmesi kapsamında sponsor kuruluşça **katılımcı adına katkı payı ödenmesine devam edilmesi halinde** hesabında bulunan birikim katılımcının bu sözleşmeye bağlı hesabında **kalmaya devam eder** (BESHY, md. 19/1).

Emeklilik Gelir Sözleşmesi

- Emeklilik sözleşmelerinin son türü, emeklilik halinde bireysel emeklilik planlarından **program dâhilinde ödenek alınmasına yönelik akdedilen sözleşmelerdir**. BEFY md. 4/6'ya göre; emeklilik gelir sözleşmeleri, “*...emeklilik hakkını kullanan ve bireysel emeklilik hesabındaki tutarların tamamını veya bir kısmını bireysel emeklilik sistemi dâhilinde programlı geri ödeme seçeneği ile almayı tercih eden katılımcılar için plan değişikliği yolu ile emeklilik sözleşmesinin tadil edilmiş şekli...*” şeklinde tanımlanmıştır.

Bireysel Emeklilik Sisteminin İşleyişı ve Emeklilik

Bireysel Emeklilik Sistemine Katılma

- Bireyler gönüllü BES'e talep ettikleri her an katılabilirler.
- Emeklilik şirketi ile **akdedilecek sözleşme ardından** bireylere katkı paylarının ve devlet katkı tutarlarının birikeceği **ayrı ayrı iki hesap** açılır.
-

- Sözleşme gereği katılımcıların taahhüt ettikleri katkı payları ile devlet katkı tutarları bu hesaplarda biriktirilerek, **birikimler emeklilik şirketinin sunduğu fonlarda değerlendirilir.**
- Bu hizmetler karşılığında **emeklilik şirketi** katılımcıdan çeşitli adlar altında **hizmet bedeli talep edebilir.**

- BES'e ilk kez katılma ya da yeni bir hesap açılması halinde emeklilik şirketi, hesap sahiplerinden **giriş aidatı talep edebilir** (BETYSK, md. 7). Giriş aidatının düzenlendiği BETYSK md. 7'de; bireysel emeklilik şirketinin “...katkı payı, fon varlıkları veya fon gelirleri *üzerinden...*” ayrıca **yönetim gideri ve fon işletim masrafı** adı altında kesinti yapmasına izin verilmiştir (BETYSK md. 7).

- Hükme paralel olarak, BESHY md. 21'de ise “...bireysel emeklilik hesabına ödenen ***katkı payları üzerinden yönetim gider kesintisi...***” yapılabileceği hükmolunmuştur.
- Dolayısıyla emeklilik şirketlerine giriş aidatı, yönetim gideri kesintisi gibi adlar altında çeşitli ücret talep hakkı tanımıştır ancak ücret hakkının kullanılması zorunlu kılınmamıştır.

- Bireysel emeklilik şirketleri, BEH'lerden yapılacak **her türlü kesinti oranları ile giriş aidat tutarlarını emeklilik sözleşmelerinde ve yapacakları ilanlar ya da reklamlarda açıkça belirtmeleri gerekmektedir.** Bildirim yükümlülüğüne aykırı davrananların “... **Hazine Müsteşarlığı veya SPK kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle...**” **2.000 TL idari para cezası**yla cezalandırılacakları, BETYSK md. 22/1-(f)’de düzenlenmiştir.
- Hazine Müsteşarlığı; bireysel emeklilik şirketlerince uygulanacak giriş aidatı tutarlarını, fon yönetim ve fon işletim kesinti oranlarını ayrıca bu uygulamalara yönelik usul ve esasları SPK’nın da uygun görüşünü almak suretiyle belirleme hak ve yetkisine sahiptir.

Sözleşen Tarafların Hak ve Yükümlölükleri

- Emeklilik şirketine katılan ya da üye olanlara ait tasarrufların birikeceğı hesap, hesaptaki birikimlerin yatırıma yönlendirilmesi ve emeklilik şirketleri arasında birikimlerin transferi ile ilgili koşullar BETYSK md. 5/1'de düzenlenmiştir.
- Hükme göre, emeklilik şirketleri, sisteme dâhil olmak isteyen katılımcılara ait bir bireysel emeklilik hesabı açarak, katılımcıların bu hesaba katkı payı ödemelerine imkân tanımaktadır.
- Sisteme katılanlara ayrıca devlet katkılarının birikeceğı bir hesap daha açılır.

- Dolayısıyla katılımcı hesabı; bireysel emeklilik hesabı ve devlet katkı hesabı toplamından ibarettir.
- Fıkranın devamında hükmedildiği üzere, katılımcı katkı payını şirkete intikal ettirmesinin ardından, şirketin **en geç iki iş günü içerisinde**, katkı payını öngörülen yatırım fonlarına yönlendirmesi zorunludur.
- Katılımcıların ödedikleri katkı tutarları üzerinden öngörülen **yatırım gider kesintisi sonrası**, yatırıma yönlendirilen katkı payları ile bunların getirileri ya da zararları üzerinden **toplam fon gider kesintisi sonrası** kalan tutarlar BEH'de izlenirken, benzer şekilde katkı payları karşılığında devletçe ödenen katkı tutarları ile bunların yatırıma yönlendirilmesi sonucu oluşan getiri ya da zararların **fon gider kesintisi sonrası** kalan tutarlar da devlet katkı hesabında izlenmektedir.

- Emeklilik şirketleri **birden çok emeklilik yatırım fonunu sunma** hak ve yetkisine sahiptir.
- Aynı zamanda **katkı payını ödeyenlerin de,** ödediği katkı paylarının birden çok emeklilik yatırım fonu arasında paylaşılmasını **talep etme hakkı** bulunmaktadır.
- BEH'lere yapılan katkılar/birikimlerle ilgili yukarıda belirtilen **paylaştırma ve yatırıma yönlendirme yükümlülüğüne aykırı** fillerde bulunanların, “... *Hazine Müsteşarlığı veya SPK kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle...*” **2.000 TL idari para cezası ile cezalandırılacağı** hükmolunmuştur (BETYSK, md, 22/1-c)

- BES'e katılanlar birikimlerini emeklilik yatırım şirketleri arasında transfer edebilirler.
- Hak sahibinin transfer isteği emeklilik şirketine bildirildikten sonra, emeklilik şirketi en geç on gün içinde hesapla ilgili birikim, bilgi ve belgeleri tasarrufların transfer edileceği şirkete aktarmakla yükümlüdür.

- **Bu hükme aykırı davrananlar idari para cezası ile cezalandırılırlar.**
- Tasarrufların şirketler arası aktarım hükmüne karşın, aktarma yükümlülüğüne aykırı fillerde bulunanların, “... *Hazine Müsteşarlığı veya SPK kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle...*” **2.000 TL idari para cezası** ile cezalandırılacağı hükmolunmuştur (BETYSK, md, 22/1-b).

- Şirketlerarası tasarruf transferi için, sisteme dâhil olanların mevcut şirketlerinde **en az bir yıl kalmış olmaları** gerekmektedir.
- Bu bir yıllık süre, Hazine Müsteşarlığı tarafından üç yılı aşmamak üzere yeniden belirlenebilir.
- Müsteşarlık bu yetkisini kullanarak süreyi **iki yıl olarak belirlemiştir**.
- Birikimlerin transfer edilmesi, transfer talebi, üyesi olunan bireysel emeklilik şirketinde kalınacak süreye ilişkin usul ve esaslar, SPK'nın görüşü alınmak suretiyle Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenir (BETYSK, md. 5/1).

- BETYSK md. 5/Değişik 2’de; birinci fıkrada düzenlenen, *emeklilik şirketine katılanların tasarruflarının birikeceği hesap, hesaptaki birikimlerin yatırıma yönlendirilmesi ve emeklilik şirketleri arasında birikimlerin transferi ile ilgili yükümlülüklerin belirlenen süreler içinde gereği gibi yerine getirmeyen şirkete* uygulanacak parasal yaptırımlar düzenlenmiştir.
- Şirket, **gecikmelerden kaynaklanan “...fon birim pay fiyat değişikliklerini dikkate alarak...”** ve **“...katılımcının birikiminde oluşan parasal kaybı hesaplar ve katılımcının hesabına...”** veya hesabı bulunmayan katılımcıların kendilerine doğrudan ödenmek zorundadır (BETYSK, md. 5/Değişik 2).

- BETYSK kapsamında grup emeklilik sözleşmelerine izin verildiğine daha önce değinilmişti.
- Daha önceki başlıkta bu tür sözleşmeler dört başlık altında toplanmıştı.

- **Grup emeklilik sözleşmelerinin akdedilmesinde** taraflardan birinin “...*dernek, vakıf, tüzel kişiliği haiz bir meslek kuruluşu veya sair kuruluş yahut grup ile işverenler tarafından çalışanları veya üyeleri hesabına kısmen veya tamamen katkı payı ödenmesi halinde...*”, ödenen katkılar ve onların getirileri kişilerin sahip oldukları **BEH'lerden ayrı olarak takip edilmesi gerekmektedir.**

- **Yani grup emeklilik haricinde bireyler ayrıca bireysel emeklilik hesabına sahip olarak tasarrufta bulunabilir.**
- Grup emeklilik hesaplardaki birikimlerle ilgili hesap sahiplerinin hakları ve yükümlülükleri Hazine Müsteşarlığı tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesince grup emeklilik sözleşmesinde belirlenmek zorundadır.

- İşveren grup bireysel emeklilik sözleşmesine, işveren tarafından ödenen katkı payları ile bunların getirilerinin tamamına katılımcı tarafından hak kazanılabilmesi için azami yedi yıla kadar süre sınırı uygulanabilir.
- Bu süre yedi yılı aşamaz (BETYSK, md. 5/Değişik 3).

- Mezkûr maddede hükmedilen “...işlem sürelerini, sunulan fonların içerdiği yatırım araçlarının vade yapısını ve fiyatlama sürelerini dikkate alarak altı aya kadar uzatmaya...” Hazine Müsteşarlığı yetkili kılınmıştır (BETYSK md. 6/6).

Emekli Olma ve Diğer Emeklilik Seçenekleri

- BES'de emeklilik şartlarından biri **asgari prim ödeme süresi** diğer ise **yaş haddidir**.
- BES'e dâhil olanlar, en az **10 yıl prim** ödemek zorundadırlar.
- Ayrıca katılımcıların **emeklilik yaş haddi 56'dır**. Ancak sisteme katılanlar emekli olmadan veya **10 yıllık prim ödeme şartını yerine getirmeden sistemden ayrılabilirler**.

- Yani katılımcılar, sistemden emekli olmak zorunda değildirler.
- Diğer taraftan 10 yıl sistemde kalan ve 56 yaşına ulaşmış katılımcıların, sistemden emekli olmamaları halinde **ayrılmaları da zorunlu değildir.**
- Katılımcılar sistemde kalmaya, katkı payı ödemeye ve ödedikleri katkı payı tutarlarına karşılık olarak devlet katkısına hak kazanmaya devam edebilirler.

- Bu özelliğiyle sistem, uzun vadeli önemli bir yatırım aracı olarak kabul edilebilir.
- Emeklilik hakkını elde edenlere, isteğe bağlı olarak hesaplarında biriken tasarruf ve getirilerinin geri ödenmesinde **çeşitli seçenekler** sunulmaktadır.

- Bunlar;
 - **Birikimlerin program dâhilinde ödenmesi,**
 - **Toplu çekim,**
 - **Yıllık sigorta sözleşmesi çerçevesinde maaş ödemesidir.**

- Emekli olanlar bu seçeneklerden birini talep etme hakkına sahiptir.
- Yıllık sigorta sözleşmesi çerçevesinde **maaş ödemeleri bağlı oldukları şirket** ya da birikimlerin transferi yoluyla **başka bir hayat şirketinden** sağlanabilir.
- Sistemden emekli olanlar, yukarıda belirtilen seçeneklerden birini seçmesi halinde, şirket; emekliliğe hak kazananın bildirimini üzerine **en geç 10 iş günü** içerisinde toplu ödeme ya da başka bir sigorta şirketine transfer talebini yerine getirmek zorundadır (BETYSK, md. 6/1).

- Yıllık gelir sigortası, BETYSK md. 6/2’de tanımlanmıştır.
- Buna göre; **yıllık gelir sigortası**; “...*toplulu veya belirli süreler içinde yapılan katkılara göre sigortalının yaşamaması halinde hemen veya belli bir süre sonra başlayan, sigortalıya veya lehtarlarına ömür boyu veya belirli süreler için yapılan düzenli ödemelerdir*”.
- ANÜİTE
- ANNÜİTE

- Yıllık gelir sigortası için anlaşılan şirketle akdedilen sözleşmede ödeneklerin **aylık, üçer aylık, altı aylık veya yıllık olarak** ödenmesine karar verilebilir.
- Yıllık gelir sigortası sözleşmelerinde bulunması zorunlu kılınan hallere BETYSK md. 6/2’de yer verilmiştir.

- Buna göre; “...yıllık gelir sigortası genel şartları çerçevesinde ilgili şirketin üstlenmiş olduğu riziko, tazminat yükümlülüğünün türü ve kapsamı, tarafların hak ve yükümlülükleri, ödeme dönemleri, sözleşme süresi ve sözleşmeyi sona erdiren haller ve ilgili diğer hususlar...” sözleşmede belirtilmesi zorunludur.

- BETYSK'da; BES'den emekli olanlara yapılacak ödemeler veya tasarrufların bir hayat sigorta şirketine transfer edilmek suretiyle yıllık gelir sigortası satın alınmasına yönelik düzenlemelere **aykırı fillerde bulunanların**, “... *Hazine Müsteşarlığı veya SPK kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle...*” **2.000 TL tutarında idari para cezasıyla** cezalandırılacağına hükmolunmuştur (BETYSK, md, 22/1-c).

- Emeklilik sözleşmesi ile program dâhilinde yapılacak ödemeler ya da gelir sigortası sözleşmesine göre hak sahiplerine ödenmesi gereken **tutarlar ile ilgili uygulanacak zamanaşımı** süresi BETYSK md. 6/5'de **10 yıl** olarak belirlenmiştir.
- **Ödeme tarihinden itibaren** hak sahipleri tarafından aranmayan ödenek tutarları, zamanaşımı süresinin sona erdiği yılı takip eden yılbaşından itibaren **6 ay içerisinde Hazine Müsteşarlığı'nın Merkez Bankası'ndaki hesabına** aktarılır.
- Ödeme yapacak olan şirket, “***...hak sahiplerinin adı, soyadı ve hak kazandıkları para miktarını gösterir şekilde...***” bir cetvel tanzim ederek Merkez Bankası'na aktarımı yapmak zorundadır.

- **Aktarımı takip eden iki yıl içerisinde** hak sahipleri tarafından aranmayan tutarlar **hazine adına irat kaydedilir** (BETYSK md. 6/5).

- Zamanaşımı uygulamasında; hak sahiplerinin bulunarak ödeneklerinin kendilerine ödenmesi amacıyla araştırma yapılmasına ilişkin esaslara, on yıllık zamanaşımı ve iki yıllık hak sahiplerine tanınan başvuru süresi içinde hak sahipleri tarafından aranmayan ödenek tutarlarının değerlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar **SPK'nın uygun görüşü** alınmak suretiyle **Hazine Müsteşarlığı'nca belirlenir** (BETYSK md. 6/6).

- Mezkûr maddede hükmedilen “...işlem sürelerini, sunulan fonların içerdiği yatırım araçlarının vade yapısı ve fiyatlama sürelerini dikkate alarak altı aya kadar uzatmaya...”
Hazine Müsteşarlığı yetkili kılınmıştır (BETYSK md. 6/6).

Katılımcının Vefatı ve İş Göremezlik Durumu

- Emekli olanların emeklilik seçeneklerinden “*program dâhilinde ödeme*” ve “*yıllık gelir sigortası*” ürünlerinden birini seçmeleri halinde, bu seçeneklere göre; **ödeme süreci içerisinde emeklinin vefat etmesi ya da malul kalması durumunda ödeme programlarının iptal edilerek, ölüm halinde lehtara (ya da kanuni mirasçılara), maluliyet durumunda kendisine toplu ödeme yapılması talep edilebilir.**

- BETYSK md. 6/Değişik 3'de ki bu düzenlemenin devamında, sisteme dâhil olup **vefat ya da malullük hali ile** karşılaşanların emekliliğe hak kazanmadan **sistemden ayrılma talebinde bulunması durumunda** şirketin, **talep tarihinden itibaren yirmi iş günü** içinde sisteme dâhil olanların birikimlerini lehtara/sigortalıya tamamen ödeme zorunluluğu düzenlenmiştir.

- Emeklilik şirketi, vefat ya da malullük hallerinde talep edilen toplu ödemeleri kısmen yerine getirebilir.
- Sistemden ayrılmadan kısmi ödeme yapılabilecek haller ile kısmi ödeme tutarı/oranı ve bu ödemelere ilişkin usul ve esaslar Hazine Müsteşarlığı'nca belirlenecektir (BETYSK md. 6/Değişik 3).
- BETYSK md. 6'da hükmedilen yükümlülüklerle aykırı hareket edenlere uygulanacak parasal yaptırımlar mezkûr maddenin değişik dördüncü fıkrasında düzenlenmiştir.

- Değişik dördüncü fıkraya göre; yükümlülüklerle aykırı fiilleri bulunan şirketler, “...fon birim pay fiyatı değişikliklerini dikkate alarak...” bu fiillerinden ötürü sisteme dâhil olanların hesaplarında biriken tasarruflarda yaşadıkları kayıpları hesaplayarak, katılımcı hesabına ya da hesabın bulunmadığı hallerde doğrudan sisteme üye olanlara ödemek zorundadırlar.